

**COMPATIBILITATI CIORANIENE CU VIZIUNEA
LUI H.G.GADAMER DESPRE EXPERIENTA
TEMPORALA AFERENTA ARTEI****Marius Cucu**

Alături de perspectivele conferite prin structurile elaborate ale cosmologiei și gnoseologiei, se evidențiază un alt plan aferent spiritualității umane în care se manifestă tendința de integrare și omologare conceptuală a temporalității, o altă zonă de cercetare a timpului și de profundă experimentare a valențelor sale, zonă ce-și definește centrul și subiectul fundamental drept arta și frumusețea spre care ea tinde neîncetat. Acest plan, postulat drept estetică, asimilează în dimensiunea sa problematica temporalității într-un constant raport cu experiența umană a trăirii și percepției formelor artisticului.

Despre valențele și profundele consecințe ale unui astfel de raport gândirea lui Hans-Georg Gadamer se pronunță decisiv constituindu-se într-un alt reper primordial pentru cercetarea analitică asupra integrării problematicii timpului în sfera creației și interogării umane, sfera în care, alături de cosmologie și gnoseologie, estetica ocupă una dintre pozițiile prioritare. La începutul analizei sale, Gadamer așează interogarea asupra dimensiunii sărbătorii precum și demersul identificării trăsăturilor definitorii pentru aceasta. Ce

este, prin urmare, sărbătoarea și care poate fi raportul său fundamental cu timpul?

O primă și fundamentală caracteristică pe care Gadamer o surprinde ca aparținând sărbătorii este respingerea fermă a singurătății individuale și înlocuirea acesteia cu întovărășirea, comuniunea. Spre deosebire de alte activități sociale în care oamenii conlucrează împreună dar sunt separați de condiția și statutul lor, statut ce-i individualizează prin determinarea precisă a atribuțiilor fiecăruia, în sărbătorire se manifestă o strângere împreună a ființelor umane sub spectrul unei comuniuni dinamice și pătrunse de tensiunea vieții. Aici se între-vede o a doua trăsătură a sărbătorii, capacitatea sa de sustragere a spiritului omenesc de la ritmul și măsura firească impusă prin efortul cotidian. Participarea la sărbătoare impune, în consecință, stoparea înscrierii și aderării constante a omului la dimensiunea profană a lumii. Această pierdere a individualității celui participant la sărbătoare în deplinătatea comuniunii alături de ceilalți, coincide, din perspectiva gândirii lui Gadamer, cu depășirea timpului firesc și proiecția într-o zonă temporală inedită, aferentă sărbătorii.ⁱ

O astfel de proiecție nu implică anularea personalității individuale ci, transfigurarea acesteia pe fundalul revelației apartenenței la un Tot universal, unitatea sacră în interiorul căreia, așa cum surprinde și Mircea Eliade, prin analizele sale asupra experiențelor de natură mistică, contrariile sunt abolite iar conștiința extaziată.ⁱⁱ

Sărbătoarea asimilează spiritul uman ca o totalitate omogenă, drept unitatea ce exclude fragmentarea în momente distincte, în clipe succesive ce

COMPATIBILITATI CIORANIENE CU VIZIUNEA LUI H.G.GADAMER
DESPRE EXPERIENTA TEMPORALA AFERENTA ARTEI

urmează dinamica unui sens constant. În cadrul sărbătoririi, spiritul uman este desprins de contextul spațio-temporal firesc, context care susține singurătatea individualității, și dobândește capacitatea de a „zăbovi” întru comuniune cu ceilalți asupra momentului evocat de sărbătoare.

Pentru Gadamer, survenirea acestei „zăboviri” se identifică cu un proces de suspensie a timpului firesc, cu negarea caracterului „disponibil” și „calculabil” al temporalității în care își dezvoltă extensia cotidianitatea. Sărbătoarea deține în cadrul dimensiunii sale spațio-temporale, propriul ritm temporal și coordonate specifice ale ființării sale, coordonate ce nu coincid cu reperele și cadrele lumii profane. A fi proiectat într-o astfel de inedită regiune ontică și a rezona cu măsura structurilor sale înseamnă, din prisma viziunii lui Gadamer, a sărbători în mod autentic. Pentru acest gânditor, însă, cea mai înaltă sărbătoare pe care spiritul uman o poate experimenta este reprezentată de fenomenul trăirii artistice.

Așezat în fața unei creații de artă, sufletul omenesc ce se deschide spre dimensiunea acesteia se întâlnește cu o „unitate organică” ce gravitează doar în jurul propriei sale naturi, o structură elaborată și întemeiată ferm în sine care deține propriul său univers. Integrarea în ritmul impus de timpul acestei structuri permite atingerea și pătrunderea semnificației primordiale a operei respective, retrăirea tensiunii artistice a creatorului și experimentarea poziționării în paradigma spre care deschide creația respectivă. Temporalitatea specifică operei de artă este, pentru Gadamer, replica finită a eternității la nivelul spiritului uman, reflectarea

veșniciei în cadrele conferite de rezonanța creației ce aspiră neîncetat spre idealul frumuseții.ⁱⁱⁱ Un astfel de timp inedit nu poate fi interpretat din prisma reperelor oferite de experiența derulării temporale firești, de pe pozițiile succesiunii echilibrate a clipelor. Aici prezentul, trecutul sau viitorul se dovedesc irelevante în raport cu esența trăirii artistice, trăire a cărei temporalitate specială poate fi definită doar ca un prezent sui generis.^{iv}

Compatibilitatea viziunii cioraniene asupra timpului cu perspectiva filozofică a lui H.-G. Gadamer rezidă în acceptarea comună a posibilității desprinderii spiritului uman de fluxul temporalității firești, de ritmul cotidian al timpului istoric. Spre deosebire de Gadamer, însă, Cioran înțelege proiecția extra-temporală drept rezultanta unui proces dramatic al experienței individualității proprii, experiență concretizată la nivelul angoasării, solitudinii sau a stării de respingere și negare în raport cu oportunitățile lumii.

Note

ⁱ Gadamer, Hans-Georg - *Actualitatea frumosului*, Editura Polirom, Iași, 2000, pp.110-111

ⁱⁱ Eliade, Mircea - *Mefistofel și androgenul*, Editura Humanitas, București, 1995, p.65

ⁱⁱⁱ Gadamer, Hans-Georg - *Actualitatea frumosului*, Editura Polirom, Iași, 2000, pp.112-117

^{iv} Gadamer, Hans-Georg - *Adevăr și metodă*, Editura Teora, București, 2001, p.102